

השבועי

גליון מס' 568

כתב וערך השיעור:
הרב דביר פרץ שליט"א

הרב המקדים: הג"ר יהודה כהן שליט"א
רב אודת: הג"ר משה מאיה שליט"א

ר"ת	יציאה	כניסה
18:03	17:25	16:35
17:59	17:24	16:34
18:00	17:24	16:34
18:03	17:26	16:36

וירא | כ' חשוון תשפ"ז

הנאה ממעשה שבת - ג

אם מעשה שבת אסור מהתורה או מדרבנן. אם מעשה שבת אסור בחפצא או בגברא. הנאה מדבר השנוי במחלוקת. בישול אחר בישול בלח. עירוי מכלי ראשון. אמירה לגוי בדבר השנוי במחלוקת. חימום מרק ע"י גוי. הוראות הרמ"א במקום שמרן לא גילה דעתו. ענין הבחירות

בשדי חמד (מע' מ כלל צה, דף תקט ע"ג), הגר"ז בש"ע הרב (סימן שי"ח ס"א), רבי יהודה עייאש במטה יהודה (שם סק"א), רבי יצחק טייב בערך השלחן (ס"ק ג), רבי משה פיינשטיין באגרות משה (חאו"ח סימן קכג), רבי יצחק וייס - ראב"ד העדה החרדית - במנחת יצחק (ח"ב סימן קו), כולם כתבו שמעשה שבת אסור מדרבנן. גם מהר"י אבוהב בחידושו על הטור (ס"י שיח), אף שפירש ברבי יוחנן הסנדלר שמעשה שבת דאורייתא, אבל כתב שלרבי יהודה ולר"מ מעשה שבת דרבנן, ופסק כרבי יהודה, ומושמוע שמעשה שבת מדרבנן.

מידי דאבילה

ד. אמנם הלבוש (ס"י רמז ס"ג, ור"ס שיח) - לפני מעל 400 שנה - כתב, שמלאכה גמורה הנעשית בשבת אסורה בהנאה מן התורה. גם בספר יד מלאכי (כללי הרי"ס ס"י תקסד) הביא בשם הדמשק אליעזר (חולין דל"ו ע"א) - היה קדמון לפני כ-400 שנה - דמוה שרבינא מיקל והלכה כמותו, לא נאמר על מידי דאיסורי אכילה, כי גנאי הוא לישראל שגופו יתגדל מדבר שנתבשל בשבת. ולדבריהם יוצא שמעשה שבת אסורים מדאורייתא. אבל זה קצת תמוה, כי בגמרא אמרו שהלכה כרבינא לבר מהני תלת - חוץ משלשה דברים - אומצ'י ביעי ומזורקי אגומרי, שהם דברי אכילה, ומשמע שגם במידי דאכילה הולכים כרבינא להקל, שאם לא כן למה צריך לומר שהלכה כמותו בכל מקום חוץ משלשה דברים אלו, הרי בלאו הכי שלשתם הם מידי דאכילה ואינם נכללים בכלל זה.

אל יטיל אימה יתירה

ה. בגמרא גיטין (י, א), אמר רבי אבהו, לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו⁴, שהרי אדם גדול הטיל אימה יתירה בתוך ביתו והאכילוהו דבר גדול, ומיהו? רבי חנינא בן גמליאל. שואלת הגמרא, האכילוהו סלקא דעתך? השתא בהמתן של

המבשל בשבת

א. בגמרא בבא קמא (ע"א), ועוד, הובאה התוספתא (שבת פרק ב הלכה טו) בענין המבשל בשבת אם מותר לאכול את התבשיל, לרבי מאיר, בשוגג יאכל אפילו בו ביום, במזיד - יודע שהיה שבת, יודע שאסור לבשל, אבל חנינו אותו בבית ספר חילוני, ומה יעשה הנער ולא יחטא - אם עבר ובשל בשבת לא יאכל בו ביום. לדעת רבי יהודה, בשוגג יאכל במוצאי שבת, במזיד הוא עצמו לא יאכל עולמית², ולאחרים מותר במוצאי שבת. ולרבי יוחנן הסנדלר, בשוגג יאכל למוצאי שבת לאחרים ולא לו, במזיד לא יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים. כי רבי יוחנן הסנדלר סובר שמעשה שבת אסור מהתורה, שנאמר ושמרתם את השבת כי "קודש" היא לכם, כמו קרבן קודש שאסור מדאורייתא, אבל רבי מאיר ורבי יהודה דורשים אחרת את הפסוק, כי "קודש היא" לכם, היא קודש ואין מעשיה קודש, ורק קנס הוא ואסרו הנאה ממעשה שבת (כתובות לד.).

מעשה שבת דרבנן

ב. הגמרא שם מומשיכה, פליגי בה - בשיטת רבי יוחנן הסנדלר - רב אחא ורבינא, חד אמר: מעשה שבת דאורייתא, וחד אמר: מעשה שבת דרבנן. בגמרא לא כתוב מי אמר מה, אבל בפסחים (ע"ד) ובחולין (א"ג) אמרו, שבכל התורה כולה כשחולקים רב אחא ורבינא ולא כתוב מי אמר מה, רב אחא מחמיר ורבינא מיקל, והלכה כרבינא לקולא, לפי שהיה בתראה³, שהרי רבינא סידר את התלמוד יחד עם רב אשי. נמצא שהלכה כרבינא שמעשה שבת אסור רק מדרבנן. ובלאו הכי הלכה לא כרבי יוחנן הסנדלר, אלא כרבי יהודה שמעשה שבת מדרבנן.

לחקת פוסקים

ג. כך פסקו הראשונים, הרמב"ן, הרשב"א, הרא"ה והמאירי (כתובות שם), שמעשה שבת אסור מדרבנן. וכן כתבו כמה אחרונים, ומהם המבי"ט בקרית ספר - הובא

¹ בדברי הרבנים הגאון הרב יהודה כהן והגאון הרב משה מאיה בסוף הגליון.

דברי מורן שליט"א: חזק וברוך לרב הגדול מעוז ומגדול, הגאון רבי יהודה כהן שליט"א, ראש ישיבות יקרי ירושלים ובאר התלמוד. בן פורת יוסף, מקים עולה של תורה. אמר לי לאחרונה, שבמוסדות שלו יש כבר למעלה מאلف תלמידים. איפה היה דבר כזה? לפני כששים שנה כשהיני צעירים, למדנו בישיבה קטנה פורת יוסף, והיו שמונים או מאה, ועוד כמה בסניף בגאולה, ובסך הכל היו כמה מאות בודדות. אבל ב"ה היום יש אלפים, בכל ישיבה שבע מאות או שמונה מאות תלמידים, ברכסים, בית שמעיה, אהל תורה, מאור התורה. לא יאומן איך שהציבור הספרדי בני התורה מתפתח. זה בזכות של מורן שמסר נפשו על תלמודי התורה וחנינו ילדים, ועכשיו רואים את הפירות. חזק וברוך לכבוד הרב, שיזכה עוד לעשות כהנה וכהנה, ימשיך לפעול ולעשות, עד מאה ועשרים.

ברשות כבוד הרב הגדול הגאון רבי משה מאיה, חבר מועצת חכמי התורה, ותלמידו חביבו של מורן האבא זצ"ל. ביקשתי שידבר עכשיו, והוא ביקש לדבר אחרי השיעור, רצונו זהו כבודו. תדעו שמורן היה אוהב אותו מאוד, אנחנו הבנים בצעירותנו היינו מקנאים בו, מורן האבא אוהב אותו יותר מאיתנו... אבל מגיע לו. מורן היה מתייעץ אתו ועם עוד כמה חכמים בתורה והוראה, על תיקי העגונות במלחמת יום הכיפורים, תיקים קשים ביותר. הרב מאיה שמע ממורן מאות שיעורים בת"א בכולל תורה והוראה. כעת אנחנו נמצאים במועצת חכמי התורה, ואני שמח שאני יושב יחד עם הרב יהודה כהן והרב מאיה, שהולכים בדרכו של מורן. אשריהם ואשרי חלקם. אני מברך את כבוד הרב בבריאיות איתנה, יאריך ימים ושנים, ימשיך עוד לזכות את הרבים ולעשות עוד כהנה וכהנה.

צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידם, צדיקים עצמן לא שכן?! אלא ביקשו להאכילו דבר גדול, ומהו? אבר מן החי. פעם רצה רגל של כבש, ובני הבית פחדו ממנו, מיד רצו וחתכו רגל מכבש חי והביאו לו. התוספות שם (ד"ה השתא) כתבו שהקב"ה לא מביא תקלה לצדיקים דוקא בדבר אכילה, כי גנאי הוא לצדיק שאוכל דבר איסור, ומה שאין כן שאר איסורים, עלול הצדיק להיכשל.

קרא והמה

ו. התוספות הביאו את דברי הגמרא בשבת (יב:) , לא יקרא לאור הנר שמא יטה ויעבור על איסור מבעיר בשבת⁵, אמר רבי ישמעאל בן אלישע, אני אקרא ולא אטה - יש לי יראת שמים, פחד מהקב"ה⁶ - פעם אחת קרא וביקש להטות, אמר: כמה גדולים דברי חכמים, שהיו אומרים לא יקרא לאור הנר. רבי נתן אומר, קרא והטה - כלומר שעבר איסור תורה - וכתב על פנקסו: אני ישמעאל בן אלישע קריתי והייתי נר בשבת, לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמונה. נמצא שיש אומרים שרבי ישמעאל נכשל, כיצד יתכן? אלא שרק באכילת איסור הקב"ה לא מביא תקלה לצדיקים.

אכלו בכיפור

ז. בגמרא ראש השנה (כא), לוי איקלע לבבל, וראה אותם במוצאי כיפור אוכלים תבשיל. אמר להם: בסיים תבשילא דבבלאי ביומא רבה דמערבא - טעים תבשיל הבבלים ביום צום הכיפורים שבארץ ישראל. ובא לומר להם, שבדרך כלל אלו אינו מעובר, אבל השנה עיברו את אלו בארץ ישראל, והשליח לא הספיק להגיע לבבל להודיע להם, היה פקק בכבישים... אבל כעת ליל כיפור, כל נדרי... ובינתיים ישבו ואכלו. ואיך צדיקים וחסידיים נכשלו ואכלו בליל כיפור? תירצו התוספות, שהם לא נכשלו באכילת איסור בחפצא, אלא אכלו אכילת היתר, בשר חלק בית יוסף, ונכשלו בגברא - שאכלו בשעה שגורמת איסור, ובזה גם הצדיקים עלולים להיכשל, כמו רבי ישמעאל שקרא והטה בשבת, שהיא שעה הגורמת איסור.

מעשה שבת - חפצא או גברא

ח. יש לדון אם מעשה שבת אסור בחפצא או בגברא. קודם כל לא מצינו דבר שהוא אסור בחפצא - כגון חזיר, נבלה וטרפה, אבר מן החי וכדומה - שבים אסור לאכלו ובליה מותר. והרי מעשה שבת בשוגג בשבת אסור ובמוצ"ש מותר, וגם במזיד לאחרים בשבת אסור ובמוצ"ש מותר. אמנם מצינו דבר כזה לגבי נדר, שהרי שבועה היא בגברא, שנשבע לא לאכול ביום כזה, והר"ן בכריתות כא. מסביר ששבועה זה בגברא, ונדר זה בחפצא. שנודר לא לאכול את המאכל המסוים, והלא הנדר הוא לזמן, רואים שיש מושג של זמן באיסור חפצא. וכתב הרב פראנק בשו"ת הר צבי (או"ח סי' קפג), שאף שמעשה שבת הוא מדרבנן, עם כל זה איסור זה חמור שעשו אותו חכמים כאיסור חפצא. אך כמה אחרונים לא הסכימו עם דבריו, ויש בזה פלפול באחרונים (עיין ילקו"י ר"ס שיח). ולמסקנא איסור מעשה שבת הוא איסור קנס על הגברא מדרבנן.

הנאה במחלוקת

ט. נפקא מינה, הפרי מגדים (סי' שיח א"א סק"י) - הביאו המשנה ברורה (סי' שיח ס"ק ב) - כתב, כיון שמעשה שבת איסורו מדרבנן, כל דבר ששנוי במחלוקת הפוסקים, אפילו אם ההלכה נפסקה לאסור, לגבי ההנאה זה נהיה בגדר ספק דרבנן ולקולא. לדוגמא, כידוע אנחנו הספרדים נוהגים כדעת מרן השלחן ערוך (סי' שיח סעי' ד, ח, טו), שתבשיל לח שנקרא "מרק" - אפילו יש בו אטריות, תפוח אדמה, גזר, אבל העיקר המרק - אחר שנצטנן אסור לחממו⁷, כי יש בישול אחר בישול בדבר לח. אבל תבשיל יבש, גם אם יש בו מעט "רוטב" - כגון סיר דגים מהמקור, והעיראקים אוהבים דגים עם רוטב... או חמין - מותר לחממו, כי ביבש אין בישול אחר בישול. כך פסק מרן. הולכים אחר הרוב, והרוב נקבע לא לפי 51%, אלא לפי שמו של התבשיל.

בישול אחר בישול בלח

י. מה יהיה הדין, אדם שהלך להתפלל מנחה בבית הכנסת, ופוגש ידיד נעורים, למדו יחד בישיבה ולא ראה אותו שנים, אומר לו, תבוא אלי לסעודה שלישית.

אחר התפלה מרן היה אומר לו, בא תלווה אותי, ובדרך היה מסביר, דיברת באמצע החזרה, ובשלחן ערוך (סימן קכד סעיף ז) כתוב שגוערים בו, אבל לא רציתי שתתבייש, ולהבא תשים לב לא לדבר.

⁵ פוסק חשמלי או מנורת לילה מותר לקרוא לאורה, אפילו כשיש אפשרות להגביה את האור או להוסיף עוד מנורה, ואין לך אלא מה שגזרו חכמים (יב"א ח"א ח"א ס"י טו, יח"ד ח"ג ס"י כ, ח"ו ס"י כ, חזו"ע שבת א עמ' רכב-רלג).

⁶ מי ששמע את השיחות של חכם יהודה צדקה ע"ה, איך היה מדבר מוסר, חי את גן עדן וגיהנם. אצלנו בחזון עובדיה היה נותן שיחות קבועות בכל ראש חודש, והיינו מתחזקים. אגב, היה יחד עם מרן זצ"ל בכל הדברים שפעל, היתה לו אחריות כלפי כלל ישראל, לא לעצמו לבד. זה דבר חשוב.

אשתו לא התכוננה, ומה תתן לו לאכול, יש מרק בצד מהבוקר או מהלילה - אשכנזים אוכלים בליל שבת מרק, ואנחנו אוכלים בשר, צריך שיהיה כוח ללמוד... לקחה את סיר המרק הצונן והניחה על הפלאטה, ועד שדיברו ואכלו סלטים, המרק התחמם והגיע ליד סולדת בו. לפתע בעלה רואה את המרק, 'עלה עשן באפו', ושואל אותה, האם חיממת עכשיו? כן, בבשיל האורח. אוי ואבוי, יש בישול אחר בישול בלח. והיא אומרת, וכי אתה לא יודע הלכות, שמעתי ב'יודים' שבדיעבד מותר לאכול... למרות שלכתחילה לא טוב עשתה, אבל בדיעבד אם עברה וחיימה, מותר לאכול. כי הפוסקים חולקים ביניהם, לדעת רש"י (שבת לד:) ותוס' (ישנים שבת לו סעי' ב) והרא"ש (פ"ג דשבת סימן ז) ורבינו יונה (באגרות התשובה יום ה' כלל א סימן ג), יש חילוק בין לח ליבש, ואסור לחמם מרק שהצטנן. אך לדעת הרמב"ם (פ"ט מולכות שבת ה"ג פס"ב ה"ח), הרשב"א והריטב"א והרמב"ן (שבת מז:) והר"ן (שבת מז: ומ"ח), אין חילוק בין לח ליבש, ומותר לחמם מרק שהצטנן. ואף שבשלחן ערוך פסק לא כמותם, בדיעבד לגבי הנאה ממועשה שבת יש להקל, כי ספק דרבנן לקולא.⁸

עירוי מכלי ראשון

יא. המגן אברהם (סי' שיח ס"ק לב) כתב שאם עירה מכלי ראשון, אסור ליהנות כדי קליפה. והמשנה ברורה (סי' שיח ס"ק ב) הביא את הכלל של הפרי מגדים, שבכל מחלוקת הפוסקים בדיעבד מותר ליהנות, וצ"ע שבענין זה כתב המגן אברהם (סי' שכג ס"ק יא). וצ"ע גם לדברי המגן אברהם הנ"ל לגבי עירוי מכלי ראשון, וצריך עיון קטן. כי למרות שבשלחן ערוך (סי' שיח ס"י) פסק שעירוי מבשל כדי קליפה, אבל יש ראשונים הסוברים שעירוי לא מבשל, ובדיעבד היה לו להתיר ליהנות. ולכאורה יש להעיר בזה גם על המשנה ברורה עצמו במקום אחר (שם ס"ק עד), לגבי ליתן תבלין בקערה ולערות עליהן מכלי ראשון, שכתב דאף שתבלין אין מתבשל בכלי שני, מכל מקום העירוי מכלי ראשון, וקיימא לן שהוא מבשל כדי קליפה, ואפילו בדיעבד אסור. וקשה שהרי דעת כמה ראשונים שעירוי דינו ככלי שני, ואם כן בדיעבד היה לו להתיר. ויש כל מיני חילוקים, יש שכתבו שלא בכל מחלוקת בדיעבד מותר. וכתב הפרי מגדים (סי' רנד א"א ס"ק יא), שמכל מקום המורה צריך לעיין מי הם החולקים, כלומר שלא כל מחלוקת נחשבת ספק.

אמירה לגוי במחלוקת

יב. וכן דבר שהפוסקים חולקים ביניהם, מותר לומר לגוי לעשותו, וכן מוכח מהבית יוסף (סי' שיד ס"ו), וכמו שכתב הפרי מגדים (שם א"א ס"ק יא). והטעם בזה, כי אמירה לגוי שבות דרבנן, וספק דרבנן לקולא. ואף שבמכילתא (פא פרשה ט) דרשו על הפסוק "כל מלאכה לא יעשה בהם", לא תעשה אתה ולא יעשה חברך ולא יעשה עכו"ם מלאכתך. הובאה בבית יוסף (סי' רמד) בשם הסמ"ג (לאוין עה). וכתב הסמ"ג, אמנם יש לומר שהיא אסמכתא בעלמא, שאם היתה מן התורה לא היו חכמים מתירים לעשותה אף בביתו של גוי, ואף מסרה מערב שבת⁹, ולשון "לא יעשה" הכתוב בתורה, מוכיח קצת שהיא דרשה גמורה. ע"כ. מכל מקום התלמוד שלנו מלא, שאמירה לגוי שבות דרבנן. ואם רוצה לתת לאורח מרק, מותר לומר לגוי שיחמם את המרק, כי זהו ספק אם יש בישול אחר בישול בלח, ומרן מהחמיר פסק מכוח הספק, אבל לא ביטל את הדעה השניה ועודנה קיימת, ולכן ע"ד גוי מותר.

הביקור במקסיקו

יג. סיפרתי פעם, משה סבא ע"ה - היה גביר גדול במקסיקו, ממחזיקי עולם הישיבות. בשנת תשנ"ד, התקשר למרן וסיפר לו: באו לכאן כמה אברכים בוגרי קול יעקב, ופורכים בכוונה את כל התורה של כבודו, אני לא יכול לסבול, על מה שהרב אומר מותר - אומרים אסור, ועל מה שאומר אסור - אומרים מותר. הרב ישלח את בנו הרב יצחק שיבוא אצלנו למקסיקו, יתן שיעורים בכוללים, ויחזק את הדרך של הרב. כל יום היה למשה סבא שיעור אחרי התפלה בילקוט יוסף, במשך שנים. מרן דיבר איתי ואמר: כואב לי, ישיבת על ההלכות בעמל ויגיעה רבה, אני לא מוציא מהשרוול, ובאים אברכים צעירים מקול יעקב ופורכים את הכל. לך למקסיקו, משה סבא יתן לך מלון וכרטיסי טיסה, ותמסור שם שיעורים. ואמרתי למרן: אבא, איך אסע, יש לי ישיבה ואני צריך למסור שיעורים. ראש ישיבה שלא

⁷ והוא בפלאטה דלוקה, אבל להניח מרק על פלאטה כבירה שתידלק על ידי שעון שבת, מותר.

⁸ וכל זה במחלוקת הפוסקים, אבל אם הספק במציאות, שבישול בשוגג בשבת ולא יודע אם היה זה אחרי השקיעה או לפני השקיעה, זה דבר שיש לו מתירין, ולא יאכל בשבת אלא במוצאי שבת, שאז לכל הדעות יהיה מותר לאכול (עיין מ"ב סי' שיח סק"ה).

⁹ למשל מי שמחבר ספר ומעתיק - יש הרבה מעתיקים מיביע אומר - וצריך להדפיס במוצאי שבת, ויודע שלא יספיק, ויש לו שכן גוי, ואומר לו: תעתיק את כל התשובה, עד מוצאי שבת. הדין הוא שבבית הגוי מותר (ש"ע סי' רמד ס"ה). וע"ע יחזוה דעת ח"ג סי' יז).

מסור לשיבה שלו, השיבה 'על הפנים', ואם מסור לשיבה שלו, השיבה מצליחה. אבל כאב למרן שחולקים עליו סתם, כשיש ראיות היה מועדונין, אבל סתם באופן סדרתי היה כואב לו שחולקים סתם. ואמר: תשמע, חשוב לי מאוד שתיסע, אתה נותן שיעור בישיבה כל יום? אבוא כל יום לתת שיעור במקומך כל יום, ותיסע לחיים טובים. מי יכול לסרב? נסעתי לשבועיים, הלכתי ממקום למקום למסור שיעורים, וכשחזרתי הבחורים הצטערו, מרן היה איתנו...

איזה קבלת פנים

יד. כשהגעתי למקסיקו, אמר לי משה סבא, הרב, כל העיר מלאה מודעות על כבודו, שאלתי: אלו מודעות, "ברוך הבא בשם ה'?" לא, מודעות נגד!... וכי יש פה פלג?!!... הוציא מודעה אחת והראה לי. אחד הרבנים שם שמחבר עשרות ספרים, שמע שאני מגיע, הלך וצילם מה שכתבנו בילקוט יוסף (סימן שיח, עמ' רו) שמונת לומר לגוי לקחת מרק צונן שמבושל מאתמול ולחמם אותו על הפלאטה עד שיגיע לחום שהיה סולדת בו, ומאידך צילם קטע מדברי הרמ"א (סימן רנ"ג סעיף ה): כל הדברים שאסור לעשות מדברים אלו, אסור לומר לאינו יהודי לעשות. לכן אסור לומר לאינו יהודי להחם הקדירה אם נצטנן, ואם עשה כן, אסור לאכלו אפילו צונן. ע"כ. ותלו בכל הבתי כנסיות. אמרתי לו, תביא לי למלון בית יוסף, ותפרסם שיש מחר שיעור על הנושא הזה. למחרת מסרתי שיעור בכתר תורה במקסיקו על הנושא הזה, והיה מלא וגדוש, סיקרן אותם...

הוראות הרמ"א לספרדים

טו. יכולתי לומר להם, נכון שכך כתב הרמ"א, אבל אנחנו קיבלנו הוראות מרן, ולא הוראות הרמ"א. יש בזה מחלוקת אחרונים, רבי אליהו חזן בספר תעלומות לב (ח"ג דף ק"ע"ב) כתב שכאשר הרמ"א כתב הלכה ומרן לא גילה דעתו, היו מקומות שהלכו אחר הרמ"א, והיו מקומות שלא חששו לדבריו. ויש שכתבו שהרמ"א כאחד הפוסקים שלא קיבלו הוראותיהם, וכן דעת הרב משפטים ישרים (ח"א סימן תכד), וכן דעת הגאון רבי יוסף ידיד בשו"ת ימי יוסף (ח"א אה"ע סי' א, ד"כ ע"ד והלאה), ועוד.

מה אענה לרב שך

טז. אגב, סיפור מעניין, לפני הרבה שנים, בא מישוה לרב שך וחימם אותו נגד מרן זצ"ל, קרא לרבי אריה ואמר לו: אמרו לי שהרב עובדיה כותב, שהרמ"א הוא כאחד הפוסקים, וכי יודע מי זה הרמ"א, כל בית ישראל נשען עליו! אני לא רוצה לשמוע יותר מכם, ג"י ארויס - צא החוצה... מסכן רבי אריה נבהל, בא אלי מיד לישיבת חזון עובדיה, ושאל, באמת מרן כתב כך? מה אענה לרב שך? אמרתי לו: באמת כך כתב, ולא תפחד. הוצאתי לו שו"ת יחזקאל דעת חלק ה', ושם (בכללי הוראה שבסוף הספר, ובמהד"ח בריש ח"ו, אות ו) הביא מחלוקת בין רבני המערב ותוניסיה ביחס הספרדים לרמ"א, ומסקנתו שהוראות הרמ"א כאחד מן הפוסקים. והסברתי לו, וכי התכוין לילול ח"ו? התכוין לומר שהרמ"א כמו הר"ז"ה בעל המאור והרמב"ן ועוד הרבה ראשונים, שלא קיבלו הוראותיהם, למרות שהם ראשונים כמלאכים, קיבלנו רק

הוראות הרמב"ם ואחריו מרן השלחן ערוך. אין כאן שום זלזול! תראה איך קוראים, תנגן את זה נכון... אמר, טוב תתן לי את הספר, אני רץ עכשיו לרב שך להרגיע אותו... ואכן הרב שך הסתכל ותמה, למה כך אמרו לי? ונחה דעתו. אמרתי לו, אל תשכח להחזיר לי את הספר, זה חלק ה' מתוך סט, אבל עד עכשיו לא החזיר לי...¹⁰

המקור בבית יוסף

יז. אם הייתי מתרץ להם במקסיקו שאנחנו לא פוסקים כדברי הרמ"א, כאן זה לא היה נכון, שהרי כל דבר שמרן כן הביא בבית יוסף, אף אם לא כתב בשלחן ערוך, כך ההלכה. וכאן מקור דברי הרמ"א הם בבית יוסף (סי' רנ"ג) שהביא באורך את תשובת הרשב"א (שו"ת החדשות סי' יח) שכתב, שמי שבישל תבשילו מערב שבת כל צרכו, ולמחר בשבת אמר לגוי להדליק האש ולחמם תבשילו, אסור ליהנות מהתבשיל, ואפילו אחר שנצטנן אסור באותה שבת משום קנס. ואף שמרן לא העתיק הלכה זו בשלחן ערוך, סמך על המעיין בבית יוסף, שהרי לא נתכוין שילמדו שלחן ערוך לבד, אלא סידר את השלחן ערוך כדי שיוכלו בתוך חודש ימים לחזור על ההלכות שבבית יוסף, וכמו שכתב בהקדמתו לשלחן ערוך.

ותשקוט הארץ

יח. אמרתי להם בשיעור: רבותי, אם נאמר כמו שהבין בעל המודעה הלזו, תהיה סתירה בדברי מרן הבית יוסף, שהרי בבית יוסף (סימן שי"ד) לגבי שבירת פותחת החבית, הביא מחלוקת הראשונים, ולמרות שמרן עצמו פסק לאסור בישראל, אבל על ידי גוי כתב להקל. ואם כן איך מרן בסימן רנ"ג העתיק את דברי הרשב"א שאסר לומר לגוי לחמם את הקדירה, הרי יש אומרים שאין בישול אחר בישול בלח ומתירים אפילו על ידי ישראל, וכי מרן סותר את עצמו? עמדו כל האברכים ואמרו, נכון הרב מעיר נכון. אמרתי להם: רבותי, הרמ"א מחק שתי מילים מדברי הרשב"א, שכתב: לכן אסור לומר לאינו יהודי להחם הקדירה אם נצטנן וכו'. ואילו בבית יוסף העתיק את לשון הרשב"א בשלמות: מי שבישל תבשילו מערב שבת כל צרכו, ולמחר בשבת אמר לגוי "להדליק אש" ולחמם תבשילו, נראה לי דאסור וכו'. ואם כן, דוקא באופן שאומר לגוי להדליק האש, שהוא איסור תורה לכל הדעות, שנאמר (שמות לה, א) "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת", בזה ודאי שאסור לומר לגוי, מה שאין כן כשמחמם על הפלאטה דבר לח שכבר בושל, שלדעת הרמב"ם וסיעתו מותר אף על ידי ישראל, מותר לנו לומר לגוי. ואם תשאל, אם כן מדוע הרמ"א מחק תיבות "להדליק האש", מפני שהרמ"א מדבר שם על דיני שהיה בשבת באופן האסור לכל הדעות, וזה אסור גם בלי להדליק האש. ועיין ביאור הלכה (ד"ה לחם). ועל כל פנים אנו קיבלנו הוראות מרן הבית יוסף. אמרתי להם את התירוץ, שמעו ונהנו מאוד, ברגע אחד יישבתי להם את הקושיא. משה סבא הבטיח לי שאם אתרץ טוב והתירוצי יתקבל, יתרום מאה אלף דולר לישיבה. וכך היה. מי שמיישב את מרן זצ"ל מקבל מאה אלף דולר...

+ דברי הרבנים הגאונים שליט"א לקראת מערכת הבחירות הקרובה +

והסברתי את הצורך לעשות הכל כדי לפתוח תלמודי תורה. בזמנו הרב קצין זצ"ל תרם חמישים אלף דולר, ופתחנו בזה עשרה תלמודי תורה.

לאחר זמן קצר כמה תנועות ש"ס, ומרן רבינו עובדיה יוסף הקים את רשת החינוך, אני הייתי יו"ר הנהלת הרשת, והייתי הולך פעם בשבוע או שבועיים לרבי אריה דרעי שיחיה, והייתי השליח לומר לו: תשמע, אנחנו רוצים לפתוח תלמוד תורה בעיר הזאת, במושב הזה. מיד היה מרים טלפון לראש העיר או המועצה, והיונו מקבלים בניינים. כך היה בעשרות עשרות מקומות. אילולי רשת החינוך שמרן הקים בש"ס, כל הציבור הגדול שיש היום - לא היה. ובכל התקופה, מי דואג לתלמודי התורה, לצוות שיקבלו את השכר? ש"ס. הם היחידים שלוחמים למען מוסדות התורה הספרדים, והאשכנזים דואגים לעצמם. אחר הבחירות, או ח"ו ישרמסו את התורה ולומדיה, נראה להם שאת התורה אי אפשר לנצח. יהודים צדיקים, עירומים כמו יתברך, הקב"ה מתחנן: בני חביבי, אני רוצה להביא לכם את המשיח, אבל תדעו שלמעלה בשמים יש מלחמה, יש מוקטרים על עמ' ישראל, ובבקשה תתחזקו בתורה ובראית שמים, תתקדבו אליי, כדי שאביא לכם את המשיח. אסור לתת יד למקטרגים, בלי לימוד תורה אין בעולם כלום. כל אחד אומר בתפלת מנחה את מאמר דוד המלך בתהלים (פס, א): "כי טוב יום בחצרין מאלף", ומפרש רש"י, שטוב יום אחד בחצרין - בבית המדרש - מאשר לחיות אלף שנים במקום אחר. מה התועלת בחיי העולם הזה בלי תורה, אחר כך התולעים אוכלים אותו בקבר.

וחכם משה, וכל אחד עובר לפני הרב שך, ואריה אומר לו: זה למד בישיבת קול תורה ואחר כך בתורה והוראה וכו', חכם משה היה עדיין צעיר, ואמר עליו, זה עדיין בישיבת חברון. והרב שך בודק כל אחד מכר רגל ועד ראש, ומסתכל גם על הכיפה... אמר הרב שך: תגיד לרב פלוני - כבר נפט - שלא יבוא אצלי לבית יוסף, איך אמר לי שהבנים של הרב עובדיה כמו סמוטריץ' וכן גביר... חס ושלום, הנה כולם בני תורה. אמר לו, הראש ישיבה, ידעתי שכך אמרו לך, וסתם שיקרו עליך, הנה כולם בני תורה.

מדברי הרב יהודה כהן שליט"א: בעוה"ר, בימים אלה שונאי התורה גוזרים גזירות על לומדי התורה, מה שלא גוזרים על מחבלים ערבים ומשפחותיהם, לא יאומן! אי אפשר להאמין ולחלום איך הם לוחמים בתורה ולומדיה. הם לא יודעים שבוהם הם השונאים הכי גדולים של החיילים, כי כתוב (שמות טו, א) "ה' איש מלחמה", ואם מנצחים במלחמה זו סייעתא דשמיא, כמו אצל החשמונאים, וכן אצל חזקיהו המלך, שלמד ולימד תורה, וה' יתברך עשה את העבודה בשבילו. פעם דיברתי עם רב אחד מוועד הישיבות, ושאלתי אותו, איך אתה מסתדר? אמר, הצבא לא צריך את בחורי הישיבות, רק הפוליטיקאים אנשי השמאל גוזרים גזירות, פוגעים בתלמודי תורה, בישיבות קטנות וגדולות וכוללים, שבזכות לימודם ובזכות תפילתם - בפתיחת ההיכל קוראים תהלים ועושים 'מי שבירך' לחיילים - הקב"ה מציל את החיילים, והרבה חיילים באים ומבקשים: תתפללו עלינו. ובפועל הם המזיקים הכי גדולים לחיילים, מתוך אינטרסים פרטיים, שום דבר לא מעניין אותם.

רבותינו רבי עזרא עטיה רב רבנו, מרן רבינו עובדיה יוסף ועוד, לא ביקשו לעצמם דבר, ועשו הכל למען האחרים. זו דרך התורה. אבל אלו הם חושבים רק על עצמם, ומורמים יד בתורת ה'. ב"ה כבר חמישים ושבע שנים אני ראש ישיבה, ואני זוכר כשהתחלנו ב'אהל מועד', לא היה בני תורה ספרדים, תלמיד שהיה חולה ורצה ללכת הביתה, היה אומר לו אביו, הלכת לישיבה, שבישיבה יטפלו בך... לאחר מכן החליטו מרן רבינו הגדול זצוק"ל יחד עם רבי יהודה צדקה ורבי בן ציון אבא שאול, שצריכים לפתוח תלמודי תורה. עשו כינוס אברכים, וכיון שהייתי ראש ישיבה קראו אותי שאדבר, והייתי ראשון המדברים שם,

¹⁰ יותר מזה, כשהקימו את ש"ס, חשוב לדעת, שהרב שך קצת כעס למה הלכו אחר מרן, ודיבר קשה. אריה דרעי התקשר לכל הבנים של מרן, תבואו לבית של הרב שך היום בשעה שבע בערב. זה היה יום אחרי שהצליחו וקיבלו ארבעה מנדטים בפעם הראשונה. אני לא קשור לפוליטיקה, ובשביל מה אלך? סירבתי. אריה הפעיל את מרן, ומרן התקשר אלי ואמר לי ללכת. הלכתי לרב שך, וכל האחים היו שם, חכם יעקב, חכם אברהם, חכם דוד

ברשות מרן הראשון לציון שליט"א, כבוד הגאון הרב משה מאיה. כשעליתי לארץ והגעתי לירושלים, ירדתי מהמכונת ליד הבית של מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל, וראיתי את אוצר הספרים שלו. הייתי שנים בשכונתו, הייתי מתפלל אותו, ולמדתי אתו דף היומי עם עוד כמה בחורים. וראיתי את אהבת התורה שלו. דוגמא קטנה, הייתי רואה אותו יוצא מהבית, והיה נוסע באוטובוסים, והלך מרחוב אלקנה 8 לתחנת אוטובוס ברחוב צפניה, והיה הולך וחוצה כביש עם ספר פתוח, לא מפסיק ללמוד. כמו עיני ראינו! זו אהבת התורה. וכמה אהב את לומדי התורה, היה לנו בחור בישיבה שחלה במחלה הידועה, והלך לביתו של מרן, ומרן הוריד דמעות יותר ממנו ומאביו.

כשמרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל נפטר, יצאו מבתיים מיליון איש ללוותו, לא כולם הצליחו להגיע כי היה עומס בדרכים, ובעיתונות בכל העולם כתבו, שהלוויה כזו לא היתה בעולם אף פעם. והכל בא ממסירות נפש לתורה, על ידי כך הוא שינה את האנשים. אותם מיליון איש שיצאו ללוות את מרן, חייבים ליכור את מפעלו, וכולם ללא יוצא מן הכלל צריכים לבחור ש"ס. אחר הבחירות כולם יגידו, ש"ס עלתה למעלה, כי כולם שמעו למה שאמרו חכמי הספרדים, שצריכים לבחור ש"ס. ואז מרן זצ"ל ושאר חכמי ישראל בעולם האמת, ילמדו זכות עלינו, ונוכה בקרוב לביאת אורו של מלך המשיח, שיבוא ויגאלנו גאולה עולמים.

מדברי הרב משה מאיה שליט"א: ברשות מורנו מרן הראשון לציון שליט"א, ציבור יקר עד מאוד. כאשר מרכז התורה בארץ, מתקיים הפסוק "אם בחקותי תלכו", כפי שמביא רש"י בשם התורת כהנים: שתהיו עמלים בתורה, אשר מקשים ומתריצים ועמלים להבין. וראיה מהגמ' בברכות (סא) שרבי עקיבא מסר נפש כדי להקליל קהילות ברבים, ולמה לא הסתפק בכך שילמדו ביחידות? אמר רבי עקיבא, מחוץ לישיבה אנחנו כמו דגים מחוץ למים, כי צריך לימוד בעמל.

בוהר כתוב, שלפני בוא המשיח ארץ ישראל תהיה יפה, כי לא יעלה על הדעת שהמשיח יבוא למלוך על ארץ ריקנית (ע' סנהדרין צח). במלחמה האחרונה זרקו עלינו אלפי טילים, אומר הקב"ה, אם בחקותי תלכו ותהיו עמלים בתורה, לא תצטרכו לעשות כלום יותר מזה. היום צועקים 'שוויון בנטל', אבל מי שיקרא פרשת בחקותי יראה דבר אחד פשוט, שהנטל רק על הקב"ה, ואומר כתנאי ראשון תהיו עמלים בתורה, ואת השאר אני עושה, בביטחון ובכלכלה ובכל. אז מדוע מבלבלים את המוות, תלמדו הלכות ותבינו שאסור לגייס את בחורי הישיבות! עכשיו התחיל דבר חדש, שלוקחים את בחורי הישיבות לכלא. זה לא היה עד היום.

רבותי, בשלחן ערוך (ויד"ד ס"ג רמב"ם ס"ו) כתוב מפורש: עוון גדול הוא לבזות תלמידי חכמים או לשנאתם, וכל המבזה את החכמים אין לו חלק לעולם הבא, והוא בכלל "כי דבר ה' בזה"

(במדבר טו, לא). ומקורו מדברי הרמב"ם (פ"ו מהל' ת"ת ה"א), והוסיף שם הרמב"ם: לא חרבה ירושלים - אחר שעברו על ג' עבירות חמורות - עד שבזו בה תלמידי חכמים, שנאמר (ו"ה ב' לו, טו) "והיו מלעיבים במלאכי האלהים ובזוים דבריו ומתעתעים בנביאיו", כלומר בזוים מלומדי דבריו, וכן זה שאמרה תורה "אם בחקותי תמאסו", מלומדי חקותי תמאסו. ע"כ. היום התירו הכל ומבזים תלמידי חכמים, ומה אנחנו צריכים לעשות? כתבו הפוסקים שאם אתה יכול למנוע את הביזיון, אתה חייב למנוע. היום מבזים את התורה בצורה נוראה, ומי שלא מצביע, הוא נותן כוח לבזות תלמידי חכמים, ונתפס על אותו עוון. מי שחושב, אני אשב בבית ולא אצביע, ידע דבר אחד, שהוא משחק בעולם הבא שלו! כי נעשה שותף לבזיון ת"ח החמור.

וקל וחומר המצביע למפלגות אחרות של אנשים שחושבים "כוחי ועוצם ידי", נעשה שותף אתם בכל העבירה. וכל שכן בבחירות האלו שיש ביזיון תלמידי חכמים, אנו מצווים למחות ולעצור אותם, ואם הוא שותף לבזיון ת"ח אין לו חלק לעוה"ב, כי העוה"ב הוא דבקות בקב"ה, ואם אדם לא מכבד תורה איך ידבק בקב"ה? ה' יעזור ונתבשר בשורות טובות. **בינתיים** בחורי הישיבות מפחדים לצאת, ואם נשבר להם היד בתאונה מופחדים ללכת לב"ח, לפנות למשטרה ולהתלונן, שלא יקחו אותם לבית הסוהר. בזה הם מכפרים על כל הדור. זה סימן הכי ברור שהמשיח קרוב, לכן נלך להצביע, ונשפיע גם על אחרים להצביע. **כשמרן זצ"ל** גזר עלי להיות ח"כ, נבהלתי וצעקתי, לא... אף פעם לא הרמתי את קולי לפני הרב, וזו הפעם היחידה. כשמרן ראה שנרגעתי קצת, התקרב אלי ואמר לי, כל החולק על רבו כחולק על השכינה... וחתמתי מיד שאני הולך להיות ח"כ. אבל היה לי קשה, הלכתי לחכם בן ציון אבא שאול, ואמר לי מה השאלה, הרב שלך זה חכם עובדיה, וכל אשר יאמר לך תעשה, לא תסור מדבריו ימין ושמאל. להצביע בעד מחאה על ביזיון תלמידי חכמים.

דברי מרן שליט"א: דברי תורה צריכים חיזוק, חזק וברוך לכבוד הגאון הרב משה מאיה, אנחנו מחזקים את דבריו, ובדאי שאף אחד לא יחשוב לשבת בבית ולא לפעול ולא להצביע, אילו חכם בן ציון שבעבר סבר שלא להצביע היה בדור שלנו, אני בטוח שלא היה אומר דבר כזה, כשהיה רואה את הגזירות על עולם התורה. אם יעלה השמאל אפשר לאבד הכל, אוי ואבוי. לכן מצוה לשמוע לחכמים. כל אחד יכין לשם שמים, ביום שלישי הקרוב לא רק להצביע ש"ס, אלא גם לפעול ולהפעיל אחרים. כל אחד יחשוב על מי אני יכול להשפיע, שכנים וכו'. לפעמים יש איהו ביקורת ואדם לא רוצה להצביע, למה עשו כך ולמה כך. הכל לשים בצד, לשמוע לקול חכמים, ברגע שהגאון הרב מאיה שהיה מקורב מאוד לאבא, והוא אחד מגדולי הדור שלנו, אמר את דברו, מצוה לשמוע. זכותו של מרן תגן על כל המצביעים, ועל אלו שפועלים להצביע. צריך לעבוד חזק, כדי שיהיה קידוש ה', ונוכה לגאולה השלמה. אמן.

מראות קודש מעצרות מרן שליט"א לטובת תנועת ש"ס והחלולת מרן רשכבה"ג זי"ע ברחבי הארץ - בשבוע שעבר

